

האוניברסיטה העברית בירושלים

סילבוס

מצרים בעת החדשה - 38352

תאריך עדכון אחרון 18-08-2018

נקודות זכות באוניברסיטה העברית: 4

תואר: בוגר

היחידה האקדמית שאחראית על הקורס: לימודי האסלאם והמזרח התיכון

השנה הראשונה בתואר בה ניתן ללמוד את הקורס: 0

סמסטר: שנתי

שפת ההוראה: עברית

קמפוס: הר הצופים

מורה אחראי על הקורס (רכז): פרופ' ליאת קוזמא

דוא"ל של המורה האחראי על הקורס: liat.kozma@mail.huji.ac.il

שעות קבלה של רכז הקורס: שני, 16:00-15:00

מורי הקורס:

תאור כללי של הקורס:

הקורס יבחן צמתי דרך מרכזיות בתולדותיה של מצרים המודרנית מן המאה ה-19 ועד ימינו אנו. הדיון יתמקד בסוגיות פוליטיות, חברתיות ותרבותיות שיש בהן כדי להאיר את התהפוכות שפקדו את עמק הנילוס בעקבות המפגש עם המודרנה ואתגריה.

מטרות הקורס:

1. בחינת ההיסטוריה הפוליטית של מצרים: כחלק מהאימפריה העות'מאנית, כיחידה אוטונומית הנשלטת בידי משפחת מחמד עלי פאשא, כחלק מהאימפריה הבריטית, כחברה במאבק לאומי, וכמדינה עצמאית - תחת שלטונם של עבד אל-נאצר, סאדאת ומובארכ, ובעקבות מהפכת 2011.
2. בחינת המהפכות השונות שעברה - מרד עראבי, מהפכת 1919, מהפכת הקצינים החופשיים ומהפכת 2011.
3. בחינת ההיסטוריה הכלכלית שלה - מתלות בכותנה החל מהעשורים הראשונים של המאה התשע עשרה, עבור דרך זרימה של תיירים ומוצרי צריכה, סוציאליזם ערבי, פתיחות כלכלית וניאו-ליברליזם כלכלי.
4. התעמקות ביחסי החוץ של מצרים - אל מול האימפריה העות'מאנית, בריטניה, סודאן, תימן וישראל.
5. התבוננות בהיסטוריה החברתית שלה: המעמדות השונים שהיוו את עמוד השדרה שלה בתקופות שונות, סחר בעבדים וביטולו, עליית מעמד הביניים, תוצאותיו של הסוציאליזם הערבי והאנפתאח, ושורשיו החברתיים של האביב הערבי.
6. בחינת ההיסטוריה של האסלאם הפוליטי: החל בחסן אל-בנא, עבור דרך סיד קטב ועד ימינו אנו.
7. בחינת השפעת אמצעי התקשורת על החברה המצרית: החל מראשית העיתונות הכתובה, עבור דרך הרדיו והקולנוע, וכלה באינטרנט ובמיוחד הפייסבוק.
8. בחינת ההיסטוריה התרבותית של מצרים: מוזיקה, תיאטרון וקולנוע.

תוצרי למידה

בסיומו של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים:

לבחון ולנתח את יחסי הגומלין בין הפוליטי, הכלכלי והחברתי בהיסטוריה המודרנית של המזרח התיכון.

דרישות נוכחות (%) :

90%

שיטת ההוראה בקורס: השתתפות פעילה בכיתה בהתבסס על חומר הקריאה.

רשימת נושאים / תכנית הלימודים בקורס:

1. מצרים במאה התשע עשרה
2. שינוי תרבותי במפנה המאה

3. תמורות לאומיות בראשית המאה העשרים
4. עליית עבד אל-נאצר
5. עידן סאדאת
6. תקופת מובראכ ואחריה

חומר חובה לקריאה:

מצרים במאה התשע עשרה

2. מצרים כפרובינציה עות'מאנית

טולדנו, אהוד. "לשכוח את העבר העוסמאני של מצרים." ג'מאעה 1 (1997), 67-87.

3. השתנותו של המרחב העירוני

Toledano, Ehud. *State and Society in Mid-Nineteenth-Century Egypt*. Cambridge: Cambridge University Press, 1990: 196-220.

4. עבדים ושפחות

אהוד טולדנו, "סיפורה של שמסיגול: שפחה צ'רקסית בקאהיר באמצע המאה התשע-עשרה." זמנים: רבעון להיסטוריה 88 (2004): 74-83.
ליאת קוזמא, "עבדות, חירות וסחר בבני אדם בסוף המאה התשע-עשרה." הסדנה להיסטוריה חברתית, 19.10.2013. <http://blogs.haaretz.co.il/sadna/21/>

5. שאיפותיה הקולוניאליות של מצרים באפריקה

אבישי בן-דרור, "אסלאם ומודרניזציה: הרר תחת הכיבוש המצרי, 1875-1885." זמנים: רבעון להיסטוריה 92 (2005), 88-95.
איב טראוט פאוול, "אחים על גדות הנילוס: גזע ו'אחדותו של עמק הנילוס', 1895-1910," זמנים: רבעון להיסטוריה 60 (1997): 75-70.

6. תמורות כלכליות: תעלת סואץ כדוגמא

Huber, Valeska. *Channeling Mobilities: Migration and Globalisation in the Suez Canal Region*. Cambridge: Cambridge University Press, 2013: 37-71.

7. מרד עראבי: מרד לאומי?

Pinfari, Marco. "The Unmaking of a Patriot: Anti-Arab Prejudice in the British Attitude Towards the Urabi Revolt (1882)," *Arab Studies Quarterly*, 34 (2012), 92-108.

שינוי תרבותי במפנה המאה

8. התיירים באים!

Reid, Donald Malcolm. *Whose Pharaohs? Archeology, Museum and Egyptian National Identity from Napoleon to World War I*. Berkeley: University of California Press, 2002: 64-92.

9. תמורות כלכליות וחברתיות

Reynolds, Nancy. *A City Consumed: Urban Commerce, the Cairo Fire, and the Politics of Decolonization in Egypt*. Stanford: Stanford University Press, 2012: 47-77.
ליאת קוזמא, "הקרימיניליזציה של צריכת חשיש במזרח התיכון", הסדנה להיסטוריה חברתית.

10. הנהדה: תחייה תרבותית בשלהי המאה ה-19
איילון, עמי. תולדות העיתונות הערבית. תל אביב: משרד הביטחון - הוצאה לאור, 2000: 47-60.
עמר זכריא ח'ליל, "מולייר יהודי במצרים", סגולה, 89 (2017), עמ' 26-33.

תמורות לאומיות בראשית המאה העשרים

11. לאומיות מצרית ואחדות עמק הנילוס
גינת, רמי. "זרמים דיסידנטים מצריים מימין ומשמאל ושאלת אחדות עמק הנילוס", המזרח החדש 51 (2012), 23-51.

12. הקמת האחים המוסלמים
אל-בנא, חסן. האסלאם הוא בשורתנו. תל אביב: מרכז משה דיין, 2012: 17-27, 77-95.

13. תמורות תרבותיות
דניאלסון, וירג'ינה. קולה של מצרים: אום כולת'ום, שירה ערבית, החברה המצרית במאה העשרים, תרגום: חנה עמית-כוכבי. חיפה: פרדס, 2003, פרק שלישי.
אל-חכים, תופיק. יומנו של תובע בכפרי מצרים. מערבית: מנחם קפליוק. תל אביב: עם עובד, תש"ה: 31-56.

14. יהדות מצרים
קופרשמידט, אורי. "הכלכלה", מצרים. ירושלים: משרד החינוך, 2008: 49-66.
ביזאווי, אייל. "התיאטרון והקלנוע", מצרים. ירושלים: משרד החינוך, 2008: 161-178.

עליית עבד אל-נאצר

15. מיטל, יורם. "משפטו של מחמוד עבד אל-לטיף והמאבק על הסדר השלטוני במצרים בעקבות מהפכת יולי 1952", המזרח החדש 54 (2015), עמ' 71-87.

16. החלום הנאצריסטי
בן-ישי, גל. "פרשת הנשק הפגום במלחמת 1948 והשלכותיה על המשטר הישן במצרים", עלי זית וחרב: שדה המערכה, ט"ז (2016), עמ' 281-312.
עבד אל-נאצר, ג'מאל. הפילוסופיה של המהפכה. תל-אביב: ספרי גדיש, תשי"ט: 11-23.
בראדה, מחמד. כמו קיץ שכבר לא יחזור. תרגמה ליאת קוזמא. תל אביב: אנדלוס, 2006: 25-36.

17. המעורבות בתימן
יוגב אלבז, " 'אויב אויב' הוא ידידי' - מעורבות ישראל במלחמת האזרחים בתימן כחלק מהמלחמה הקרה בין ישראל למצרים (1956-1967)". היה היה. גיליון 10 (2014), 77-93.

18. אסלאם פוליטי בתקופה הנאצריסטית
סיד קטב, ציוני הדרך. תל אביב: רסלינג, 2012: 7-30.

19. ההתפקחות
אל-רמלי, לנין. סעדון המשוגע. תרגום: אברהם חכים וגבריאל רוזנבאום. תל אביב, גמיר, 1998.
הקראה מומחזת.

עידן סאדאת

20. שינוי כיוון

אל-סאדאת, אנוור. סיפור חיי. ירושלים: הוצאת עידנים, 1978: 156-175.

21. השלום עם ישראל

שלום, זכי. "ממשלת יצחק רבין הראשונה וקידום תהליך השלום - הסכם הביניים עם מצרים", עיונים בתקומת ישראל: מאסף לבעיות הציונות, הישוב ומדינת ישראל, 28 (2017), עמ' 44-83. סאלם, עלי. מסע לישראל. תרגום ואחרית דבר: דוד שגיב. ירושלים: כתר, 1995.

תקופת מבארכ

22. צבא ומדינה בתקופת מובארכ

Kandil, Hazem. *Soldiers, Spies and Statesmen: Egypt's Road to Revolt*. London: Verso, 2012: 175-219.

24. תנועות מחאה בשלהי תקופת מבארכ

Mossallam, Alia. "These are liberated territories" in Larbi Sadiki, Heiko Wimmen and Layla Al Zubai (eds.). *Democratic Transition in the Middle East: Unmaking Power*. London: Routledge, 2013: 109-137.

25. מהפכת הפייסבוק?

שירלי שפינר וג'ני ברונשטיין, "בחינה של פעילותן של קבוצות המחאה ברשת החברתית פייסבוק בעקבות המחאה החברתית במצרים, 2011", מידעת, 10 (2015), עמ' 100-140.

26. המהפכה ותוצאותיה

Rutherford, Bruce K. "Egypt: The Origins and Consequences of the January 25 Uprising". In Mark Haas and David W. Lesch (eds.). *The Arab Spring: Change and Resistance in the Middle East*. Boulder, Col: Westview, 2013.

27. שיעור סיכום.

חומר לקריאה נוספת:

אין

הערכת הקורס - הרכב הציון הסופי :

מבחן מסכם בכתב/בחינה בעל פה 90 %

הרצאה 0 %

השתתפות 10 %

הגשת עבודה 0 %

הגשת תרגילים 0 %

הגשת דו"חות 0 %

פרויקט מחקר 0 %

בחנים 0 %

אחר 0 %

מידע נוסף / הערות:
אין